

Virginija Masiulionytė (Vilniaus universitetas)
Justina Daunorienė (Vilniaus universitetas)
Diana Šileikaitė-Kaishauri (Vilniaus universitetas)

Kalbų įvairovė Vilniaus universitete: tradicija ir kaita

Vilniaus universitetas nuo pat 1579 m. skirtingais pavadinimais ir statusu veikė kaip daugiakalbė intelektualinė erdvė, kurioje greta lotyniškosios tradicijos svarbų vaidmenį vaidino įvairios kitos kalbos. Per daugiau nei keturis šimtmečius kalbos VU ne tik atspindėjo platesnius socialinius, politinius ir kultūrinius procesus, bet ir veikė mokslo ir studijų raidą.

Sekcija skirta kalbų vartosenai VU, kalboms, kaip mokslo ir studijų objektui, bei jų tyrimų tradicijoms įvairiais istoriniais laikotarpiais – nuo klasikinių kalbų studijų iki dabartinės kalbų įvairovės. Kviečiame teikti pranešimus, nagrinėjančius konkrečių kalbų vaidmenį studijų, mokslo (įskaitant mokslo komunikaciją), universiteto administravimo ir reprezentacijos srityse, bei konkrečių filologinių disciplinų, ypač kalbotyros, kaip mokslo, atsiradimą ir raidą.

Vienas iš pagrindinių sekcijos tikslų – rekonstruoti, kaip skirtingais istoriniais laikotarpiais keitėsi dominuojanti kalba. Svarbu aptarti, kada ir kokiomis aplinkybėmis vienu kalbų pozicijos stiprėjo, kitų silpnėjo, kada ir kaip VU buvo pradėtos dėstyti šiuolaikinės kalbos. Šiuo požiūriu aktualūs tyrimai, nagrinėjantys lotynų, graikų, lenkų, lietuvių, vokiečių, prancūzų, italų ir kitų kalbų vartoseną VU, jų statusą ir prestižą, jų sąsajas su atitinkamo laikotarpio akademinė kultūra. Šiuo atžvilgiu svarbu ir tai, kada ir kaip įvyko atskirų filologijų, kaip su konkrečia kalba susietų akademinių disciplinų, institucionalizacija. Aktualūs ir tyrimai apie gretinamosios kalbotyros, dialektologijos ir kitų lingvistinių disciplinų atsiradimą VU akademinėje kultūroje.

Svarbus aspektas yra ir kalbų mokymo(si) didaktikos ir metodikos raida: nuo jėzuitiškosios sistemos iki šiuolaikinių metodų. Analizuojant studijų dalykus, vadovėlius, mokymo priemones ar egzaminų reikalavimus, galima atsekti, kaip universitetas adaptavo Vakarų Europos universitetų patirtis, priėmė naujoves bei (galbūt) kūrė savitą mokymo stilių.

Sekcijoje taip pat kviečiama analizuoti istorines, socioekonominės ir politines aplinkybes, lėmusias kalbų vartoseną. ATR laikotarpis, Rusijos imperijos švietimo reformos, XIX a. sukilimai, modernėjančios visuomenės poreikiai, sudėtingi tarpukario politiniai virsmai, sovietmetis ir nepriklausomybės atkūrimas turėjo tiesioginės įtakos kalboms mokslo ir studijų procesui VU. Todėl sekcija atvira tyrimams, leidžiantiems rekonstruoti kalbines praktikas tiek instituciniu lygmeniu, tiek kasdienėje akademinėje veikloje.

Atskira ir itin reikšminga tema – lietuvių kalbos atsiradimas ir įsitvirtinimas VU. Kviečiama nagrinėti lietuvių kalbos ir kaip instrukcinės kalbos, ir kaip mokslinių tyrimų objekto vaidmenį. Svarbūs klausimai apima lietuvių kalbos įtraukimą į studijų procesą, jos institucionalizaciją akademinėje sistemoje, lituanistikos mokslo raidos pradžią. Ypač vertingi tyrimai, atskleidžiantys, kaip lietuvių kalbos statuso kaita buvo susijusi su tautinio atgimimo, modernios valstybės kūrimo ir universitetinės savivokos procesais, kaip iš tautinės raiškos priemonės ji tapo visaverte mokslo ir studijų kalba.

Sekcija taip pat kviečia analizuoti VU kalbų politiką ir jos kaitą – tiek formalius, tiek neformalius kalbos reguliavimo mechanizmus, administracinės kalbos praktiką, kalbų statuso įtvirtinimą VU veiklos dokumentuose, dėstyto kalbų raidą ir pan.

VU istorija neatsiejama nuo ryškių asmenybių, kurios savo autoritetu ir tarptautiniais ryšiais suartino Vilnių su svarbiausiais Europos intelektualiniais centrais. Kviečiame teikti pranešimus, skirtus profesoriams ir mokslininkams, turėjusiems reikšmingos įtakos universitete dėstytiems dalykams, kalbų mokymui(si), studijų programų formavimui ir kalbų politikai. Jų veiklos analizė leistų geriau suprasti, kaip instituciniai sprendimai buvo susiję su asmeninėmis iniciatyvomis, kaip individuali patirtis formavo katedrų, kaip mokslo centrų, profilį.

Laukiami tyrimai, integruojantys archyvinę medžiagą, biografinius duomenis, politinių ir institucinių procesų analizę. Šia sekcija siekiama prisidėti prie VU kalbinės ir kultūrinės tapatybės, akademinės struktūros bei kultūrinės įvairovės istorijos dokumentavimo.